

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON ASIAKIRJAT

KAUPUNGINHALLITUKSEN MIETINNÖT

N:o 3—1969

Helsingin teknillisen museon toimikunnan mietintö.

Khs päätti 21. 4. 1966 asettaa toimikunnan tekemään Khle ehdotuksen siitä, millä tavoin voidaan toteuttaa teknillisen museon perustaminen vesilaitokselta vapautuviin tiloihin Vanhankaupunginkosken partaalla Kuninkaankartanonsaarella sekä kosken länsirannalla, ja määräsi toimikunnan puheenjohtajaksi teollisuustointa johtavan apulaiskaupunginjohtajan Hjalmar Krogiuksen sekä jäseniksi vesilaitoksen toimitusjohtajan Eino Kajasteen, filosofian tohtori Eino Suolahden, virastopäällikkö Aarne Ervin, diplomi-insinööri Per-Gustaf Francken, tekniikan tohtori Waldemar Aldénin, diplomi-insinööri Heikki Hongiston ja diplomi-insinööri J. V. Vakkurin. Toimikunnan puheenjohtajana on toiminut 1. 7. 1968 lukien apulaiskaupunginjohtaja Gunnar Smeds.

Tehtävänsä suorittamiseksi toimikunta ilmoittaa (liite A) hankkineensa selvityksen Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksen peruskorjauksen johdosta vapautuvien alueiden ja tilojen sopivaisuudesta teknillisen museon tarpeisiin, selvityksen teknillisen museon tarpeellisuudesta sekä tutkineensa nykyaikaisen teknillisen museon merkitystä ja tehtäviä. Toimikunta on lisäksi käsitellyt tilojen kunnostamista ja niiden luovuttamista museotarkoituksiin, museon hallinnon järjestämistä, perustamiskustannuksia sekä kysymystä kaupungin osallistumisesta museon perustamistoimiin ja jatkuvan toiminnan tukemiseen. Kysymysten selvittämiseksi toimikunnan jäsenet ovat käyneet lukuisia neuvotteluja Suomen Teknillisen Seuran, Suomen Teknillisen Museoyhdistyksen ja Suomen Metalliteollisuusyhdistyksen edustajien kanssa.

Toimikunta on saanut vastaanottaa Suomen Teknillisen Seuran, Tekniska Föreningen i Finlandin ja Suomen Teknillisen Museoyhdistyksen allekirjoittaman, 7. 10. 1968 päivätyn kirjelmän, jossa po. järjestöt ovat mm. ilmoittaneet kantansa museon tarpeellisuudesta, paikan ja tilojen soveltuvuudesta sekä käsitelleet museon hallintoa, organisaatiota sekä kustannuksia ja rahoitusta. Kirjelmä ja siihen liittyvät alustavat kustannusarviot ovat liitteenä A 1.

Toimikunta toteaa, että Helsingin—Lahden moottoritien rakentamisen aiheuttamien liikennejärjestelyjen vuoksi vesilaitos joutuu keskittämään Vanhassakaupungissa olevan toimintansa moottoritien pohjoispuolelle. Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksen vuosina 1968—1972 suoritettavan peruskorjauksen jälkeen Vanhankaupunginkosken partaalla oleva alue vanhoine rakennuksineen ja laitteineen vapautuu vesilaitoksen käytöstä. Vapautuva alue, joka on merkitty liitteenä A 2 olevaan karttapiirrookseen numeroin I ja III, käsittää suurimman osan Vantaanjoen suussa sijaitsevasta, Kustaa Vaasan aikaiseen Helsinkiin kuuluneesta Kuninkaankartanon-saaresta ja Vanhankaupunginkosken länsirannalla olevan alueen.

Toimikunta ilmoittaa, että asiantuntijat ovat katsoneet paikan sijaintinsa puolesta soveltuvan hyvin teknillisen museon käyttöön. »Kustaa Vaasan Helsingin» osana on alue luonteensa puolesta sopiva museotarkoituksiin. Se on tarkoitukseen myös museon kehittämistä silmällä pitäen kyllin suuri ja sieltä saatavat hallitilat riittävät oloihimme vaativankin teknillisen museon perustamiseen. Aluetta elävöittävät sekä lisäävät sen arvoa ja käyttömahdollisuuksia Vantaanjoen läntisessä suuhaarassa oleva Vanhankaupunginkoski patoineen ja vanhoine vesivoima-asemineen, jotka muodostavat käyttökunnossa olevan teknillisen toiminnallisen kokonaisuuden. Vanhalla höyryvoima-asemalla ja myllylaitoksella on niin ikään museo-arvoa jo sellaisinaan. Sijainti veden äärellä antanee myös lisämahdollisuuksia alueen monipuoliselle suunnittelulle. Kuninkaankartanonsaari liittyy lisäksi hyvin ns. Kyläsaaren -suunnitelman mukaiseen puistoalueeseen, joka on kaavailtu ulottumaan Kulosaaren sillalta Vantaanjokeen saakka.

Toimikunta toteaa yhteenvedona teknillisen museon merkityksestä ja tehtävistä yleensä,

että teknillisen museon puitteissa järjestetyillä keräys-, talletus- ja luettelotoimienpiteillä voidaan säilyttää jälkipolvelle ja varsinkin tutkijoille muutoin katoavat tekniikan saavutukset,

että tarkoituksenmukaisesti järjestetty teknillinen museo antaa kävijöilleen mielenkiintoisen ja opettavan kuvan tekniikan ja teknillisten tieteiden sekä teollisuuden kehityksestä sekä osoittaa teknillisen kehi-

tyksen ja teollisen toiminnan merkityksen ihmiskunnan yleiselle kehitykselle,

että teknillinen museo opettaa ja innostaa kävijöitään, varsinkin teknilliselle alalle aikovia, sillä jo opiskelevia ja ammatinvalinnan vaikeuksissa olevia nuoria, minkä lisäksi teknillisen museon palveluksia voidaan käyttää hyväksi opetustoiminnassa, ja

että teknillisellä museolla on merkitystä lisäksi sijaintipaikkakunnalleen sikäli, että se on mielenkiintoinen tutustumiskohde suurelle yleisölle ja siten arvokas turistinähtävyys sekä että on omiaan kiinnittämään huomiota paikkakunnan teollisuuteen ja elinkeinoelämään.

Toimikunta luo katsauksen eräisiin Keski-Euroopan ja Pohjoismaiden teknillisiin museoihin sekä selostaa tilannetta Suomessa. Toimikunta ilmoittaa katsoneensa välttämättömäksi tarkoin selvityttää, onko tarpeen ja edellytyksiä perustaa maahamme sellaista teknillistä museota, jolle po. edustavan alueen luovuttaminen voisi tulla kysymykseen. Asiaa koskevan käytännön selvitystyön on suorittanut Suomen Teknillisen Seuran asettama työryhmä teollisuuden järjestöjen, teknillisten seurojen ja insinöörijärjestöjen sekä muista museohankkeista vastaavien henkilöiden piirissä.

Tutkimukset ovat osoittaneet, että laajan ja edustavan teknillisen yleismuseon tarve maassamme on edelleen olemassa sekä että sen perustaminen ja kehittäminen on käytännössä mahdollista hoitaa. Yleismuseoajatus on saanut osakseen teollisuuden eri keskusjärjestöjen, insinöörijärjestöjen sekä myös Suomen Museoliiton varauksettoman kannatuksen. Myös uusista erikoismuseohankkeista vastaavat piirit ovat osoittaneet mielenkiintoa yhteistä museota kohtaan.

Lähtiessään selvittämään teknillisen museon perustamiseen liittyviä kysymyksiä toimikunta totesi, ettei kaupungin tulisi perustaa eikä ottaa hoitoonsa teknillistä museota. Kaupunki luovuttaisi tilat, kustantaisi määrätyt työt ja osallistuisi ehkä vuotuisella määrärahalla museon ylläpitoon, mutta museota hoitaisi säätiö tai vastaava elin.

Säätiön perustajina olisivat Helsingin kaupunki, teknilliset seurat, eräät insinöörijärjestöt, Suomen Teknillinen Museoyhdistys ja eräät valtakunnalliset teollisuusliitot.

Toimikunta toteaa, että valtakunnallisten teollisuusliittojen, teknillisten seurojen ja insinöörijärjestöjen mukaantulo hankkeeseen on takeena museon saattamisesta asianmukaiseen kuntoon, museon hoitamisesta ja jatkuvasta kehittämisestä.

Museosta on tarkoitus tehdä nykyaikainen, tekniikan kehitystä kuvaava teknillinen yleismuseo, joka näyttelyin, erikoisnäyttelyin, luennoin ym.

keinoin mahdollisimman monipuolisesti ja mielenkiintoa herättävästi valaisee tekniikan ja sen sovellutusten kehitystä sekä teknillisen kehityksen vaikutusta yhteiskuntaan ja ihmiseen. Museota on tarkoitus käyttää hyväksi myös opetustoiminnassa. Yksityiskohtaisemman museosuunnitelman tekeminen jää säätiölle. Toimikunta selostaa myös Suomen Teknillisen Seuran, Tekniska Föreningen i Finlandin ja Suomen Teknillisen Museoyhdistyksen kirjeessä esitetyn kaavailun museon osastoista.

Tekniikan Museon säätiö on tarkoitus perustaa heti, kun hankkeeseen perustamisvaiheessa mukaantulevat ovat omasta puolestaan hyväksyneet säätiön sääntöluonnoksen.

Toimikunta katsoo, että kaupungin tulisi perustajajäsenenä osallistua säätiön perustamistoimiin. Tämä edellyttää toimikunnan käsityksen mukaan, että myös kaupunki tällöin luovuttaa varoja perustettavaa säätiötä varten. Ottaen huomioon ne huomattavat toimenpiteet, jotka kaupunki tulisi tosiasiallisesti teknillisen museon aikaansaamiseksi tekemään, ei kaupungin osuuden säätiön perustamispääomaa luotaessa tarvitsisi toimikunnan käsityksen mukaan olla kuin lähinnä muodollista suuruusluokkaa. Laaditun sääntöluonnoksen mukaan säätiöllä tulisi olemaan sekä peruspääoma että käyttörahoasto. Tarkoituksena on, että peruspääoma, joka on vähentämättömänä säilytettävä ja jonka käyttö on siis varsin sidottu, määrättäisiin mahdollisimman pieneksi ja että säätiölle luovutettavat muut varat pyritäisiin osoittamaan käyttörahoastoon. Mikäli peruspääoma saataisiin teollisuuden järjestöiltä, kuten on kaavailtu, tulisi kaupungin luovuttaessaan varoja määrätä ne liitettäväksi säätiön käyttövaroihin.

Luopuessaan Kuninkaankartanonsaarella sijaitsevien suodatin- ja korkeapainepumppuaseman (Liite A 2, rakennus E), suodatinrakennuksen (F) ja puhdasvesisäiliön (G) käytöstä vesilaitos joutuu purkamaan rakennuksissa olevia koneistoja, putkistoja ja betonirakenteita. Purkamisen yhteydessä vesilaitoksen tarkoitus on saattaa tilat sellaiseen kuntoon, että varsinainen sisustamistyö uutta käyttötarkoitusta silmällä pitäen on tämän jälkeen mahdollista välittömästi suorittaa. Työt kuuluvat Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksen peruskorjaukseen ja niiden osuus peruskorjaukseen tarvittavista kokonaismäärärahoista, n. 42,6 mmk:sta, on vesilaitoksen ilmoituksen mukaan n. 400 000 mk. Mikäli rakennukset vaihtoehtoisesti jouduttaisiin esimerkiksi purkamaan ja alue siistimään, olisivat kustannukset huomattavasti suuremmat.

Vanhankaupunginkosken länsirannalla olevat myllyrakennus (K) ja höyryvoima-aseman rakennus (B) luovutetaan suurin piirtein nykyisessä kunnossaan laitteineen.

Vesivoima-asema (C) patoineen jää edelleen vesilaitoksen käyttöön ja

hallintoon. Myös oikeus Vanhankaupunginkosken vesivoiman käyttöön jää edelleen kaupungille. Tämä, vuonna 1876 valmistunut voima-asemarakennus samana vuonna käyttöön otettuine vesiturpiinimäntäpumppuineen ja vuonna 1910 asennettuine turpiineineen ja generaattoreineen tulisi kuitenkin kuulumaan museon piiriin ja rakennukseen voidaan sijoittaa mahdollisuuksien mukaan muutakin museoaineistoa.

Kuninkaankartanonsaari ja Vantaanjoen sekä Hämeentien välinen alue on jaettu niiden käyttöä ja luovutusta silmällä pitäen liitteenä A 2 olevassa kartassa neljään, numeroin I—IV merkittyyn osaan.

Alueiden ja rakennusten luovuttaminen museotarkoituksiin tapahtuisi vaiheittain.

Sen jälkeen, kun kaupunki on luovuttanut tilat säätiölle, jää tilojen edelleen museokuntoon sisustaminen säätiön tehtäväksi. Tarkoituksena on, että eri teollisuuspiirit saattaisivat tämän jälkeen alansa osastot lopulliseen näyttelykuntoon sekä huolehtisivat osastojen kehittämisestä.

Rakennuskustannukset jakautuisivat vuosille 1969—1974. Rakennustyöt tulisivat rahoitettaviksi säätiölle perustamisvaiheessa luovutettavien käyttövarojen ja säätiön myöhemmin saamien avustusten sekä lahjoitusten turvin. Vaikka tarkempaa rahoitussuunnitelmaa ei tässä vaiheessa ole voitu vielä esittää, toimikunta katsoo, ottaen huomioon säätiössä mukana olevien yhteisöjen edustaman arvovallan ja mahdollisuudet, että riittävät taloudelliset edellytykset museotilojen asianmukaiselle kuntoonpanemiselle samoin kuin museon hoitamiseksi ja kehittämiseksi ovat olemassa.

Toimikunta katsoo lisäksi, että kaupungin tulisi päättää periaatteessa osallistua sopivaksi katsomallaan tavalla museon jatkuvaan tukemiseen siinä suhteessa kuin kaupungilla katsotaan siihen hankkeen luonteen huomioon ottaen olevan intressiä.

Toimikunta esittää,

että vesilaitoksen käytöstä vapautuvat, Vantaanjoen suussa Kuninkaankartanonsaarella sekä saarta vastapäätä, Vanhankaupunginkosken länsirannalla joen ja Hämeentien välissä sijaitsevat, liitteenä A 2 olevaan karttaan numeroin I ja III merkityt maa-alueet varataan perustettavaa tekniikan museota varten,

että vesilaitosta kehoitetaan em. alueilla sijaitsevilla rakennuksissa olevien vesiteknillisten laitteiden purkamisen yhteydessä saattamaan tilat sellaiseen kuntoon, että ne voidaan sisustaa tekniikan museon edellyttämiin tarkoituksiin,

että alueen liikennejärjestelyt ja paikoitustilojen rakentaminen toteutetaan kaupungin toimesta ja kustannuksella,

että kaupunki osallistuu perustajajäsenenä tekniikan museon säätiön

perustamistoimiin ja myöntää säätiötä perustettaessa 5 000 mk liitettäväksi säätiön käyttövaroihin,

että kaupunki nimeää aikanaan säätiön sääntöjen edellyttämät edustajansa säätiön hallintoelimiin ja tukee tarpeen vaatiessa säätiön toimintaa vuotuisavustuksin ja muulla sopivaksi katsomallaan tavalla,

että em. alueet, sen jälkeen kun ne ovat vapautuneet vesilaitoksen käytöstä, luovutetaan mietinnössä esitetyin varauksin rakennuksineen vuokralle tekniikan museon säätiölle nimellistä vuokraa vastaan,

että vesilaitoksen käyttöön ja hallintaan edelleen jäävän vesivoimaa-
asemarakennuksen tiloja saadaan vesilaitoksen harkinnan mukaan käyttää museon tarpeisiin sekä

että kaupungin tiloista varataan mahdollisuuksien mukaan säilytystilaa museomateriaalille, kunnes museon hallitilat on saatu kunnostetuiksi.

Teollisuuslaitosten lautakunta ilmoittaa (liite B) puoltavansa Helsingin teknillisen museon toimikunnan esittämää museosuunnitelmaa. Lautakunta pitää suotavana, että kaupungille varataan osa perustettavan museon tiloista. Teollisuuslaitoksilla on tällä hetkellä varastoituina vanhoja esineitä ja laitteita, osittain puutteellisissakin tiloissa, joissa ei ole varmuutta niiden säilyttämisestä. Museon perustamisen jälkeen voisivat laitokset luovuttaa kyseisen materiaalin sinne ja keskittää tämän toimintansa sopiviin kohtiin tekniikan museon tiloihin.

Rakennusten ja alueitten luovutus voidaan suorittaa toimikunnan mietinnössään esittämällä tavalla ottamalla huomioon lautakunnan mainitsemat vähäiset täsmennykset.

Lautakunta esittää, että päätös museosäätiölle vuokrattavien alueiden ja rakennusten hallinnon siirtämisestä kiinteistölautakunnalle tehtäisiin jo tässä yhteydessä sekä että vesilaitos ja kiinteistövirasto oikeutettaisiin keskenään sopimaan siirron ajankohdasta. Lautakunta toteaa lisäksi, että luovutettavat rakennukset ja niissä olevat laitteet ovat loppuun poistettut vesilaitoksen kantaomaisuuden kirjanpidossa sekä että maa-alueet eivät ole vesilaitoksen kantaomaisuudessa, vaan laitokselle vuokrattuina.

Museolautakunta (liite C) puoltaa mietinnössä esitettyä suunnitelmaa. Lautakunta kiinnittää huomiota siihen, että museon käyttöön ehdotettu alue on Helsingin rakennushistorian kannalta erittäin arvokas. Kuninkaankartanonsaarella sijainneesta Kustaa Vaasan aikaisesta kuninkaankartanosta oli 1910-luvulla vielä jäljellä perusmuureja, kuten valokuvat vuodelta 1913 osoittavat. Mikäli näitä muurien jäännöksiä vielä on rakennusten alla säilyneenä, niiden tutkiminen, kunnostaminen ja säilyttäminen Helsingin vanhimpina rakennusmuistoina olisi välttämättä tehtävä ennen rakennustöiden aloittamista Kuninkaankartanonsaarella. Vantaan rantatontit saaren koh-

dalla ovat nekin tutkimatonta aluetta. Lautakunta katsoo myös, että museossa tarvitaan alusta alkaen myös pätevät konservaatorit apulaisineen ja että näiden palkkamenot olisi otettava kustannusarviossa huomioon. Tilankäyttösuunnitelmaa tarkistettaessa olisi varattava riittävästi pysyvää tilaa varasto- ja erikoisnäyttelyjä sekä laboratoriota varten.

Kiinteistölautakunta (liite D) ilmoittaa puoltavansa toimikunnan mietinnössä tarkoitettujen rakennusten ja alueiden luovuttamista perustettavalle säätiölle.

Kaupunkisuunnittelulautakunta (liite E) puoltaa periaatteessa Helsingin teknillisen museon sijoittamista Kuninkaankartanonsaarelle toimikunnan ehdottamalla tavalla. Paikoitusalueen sijoittamista Koskelantien pohjoispuolella olevaan puistikkoon, johon pääsy tapahtuisi Koskelantien alitse suunniteltua tunnelia hyväksi käyttäen, tutkitaan edelleen lautakunnan toimesta.

Khs ilmoittaa, että Suomen Metalliteollisuusyhdistys on päättänyt lahjoittaa tarkoitukseen 100 000 mk ja Suomen Metalliteollisuuden työnantajaliitto 50 000 mk. Lisäksi on tehty pienempiä lahjoituksia.

Khs yhtyy toimikunnan käsitykseen teknillisen museon perustamisen tarpeellisuudesta ja myös siihen toimikunnan ehdotukseen, että museo hoidetaan säätiön toimesta.

Khn tarkoituksena on, mikäli *Kvsto* hyväksyy päätösehdotuksen, tämän asian täytäntöönpanon yhteydessä tehdä toimikunnan ehdotuksen mukaiset päätökset vesilaitoksen käytöstä vapautuvien alueiden varaimisesta sekä vesilaitoksen alueella sijaitsevien rakennusten purkamisesta sekä alueiden ja rakennusten siirtämisestä kiinteistölautakunnan hallintoon teollisuuslaitosten lautakunnan esittämien täsmennysten mukaisesti.

Niin ikään *Khs* tulee täytäntöönpanon yhteydessä tekemään muutkin toimikunnan ehdotusten edellyttämät päätökset, jotka eivät sisälly jäljempänä olevaan päätösehdotukseen, sekä ottamaan huomioon museolautakunnan selostetussa lausunnossa tekemät huomautukset.

Edellä olevan perusteella *Khs* esittää *Kvston* päätettäväksi,

että kaupunki osallistuu perustajajäsenenä tekniikan museon säätiön perustamistoimiin ja myöntää säätiötä perustettaessa 5 000 mk liitettäväksi säätiön käyttövaroihin,

että museoalueen liikennejärjestelyt ja paikoitustilojen rakentaminen toteutetaan kaupungin toimesta ja kustannuksella sekä

VIII

*että kaupunki tukee tarvittaessa säätiön toimintaa vuotuis-
avustuksin tai muutoin sopivaksi katsomallaan tavalla.*

Samalla Kvsto päättäneen

*hyväksyä perustettavan Tekniikan museon säätiön sääntö-
luonnoksen tämän mietinnön liitteenä A 3 olevan sääntöehdotuksen
mukaisena siten, että Khlla on oikeus hyväksyä siihen pienehköjä
muutoksia ja lisäyksiä, sekä*

*myöntää vuoden 1969 talousarvion tilillä 13 59 08 olevasta
määrärahasta 5 000 mk rahatoimiston käytettäväksi tekniikan
museon säätiön käyttövarojen maksamista varten.*

Myönteisen päätöksen tekoon vaaditaan määräenemmistö.

Helsingissä 28. 4. 1969.

V a k u u d e k s i :
Sulo Hellevara

Liitteet kaupunginhallituksen mietintöön n:o 3 vuodelta 1969

Liite A

HELSINGIN TEKNILLISEN MUSEON TOIMIKUNTA

I. Toimikunnan asettaminen ja tehtävä.

Helsingin kaupungin vesilaitoksen Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksen peruskorjauksen jälkeen vapautuu Vanhankaupunginkosken partaalla Kuninkaan-kartanonsaarella sekä kosken länsirannalla sijaitsevia vanhoja rakennuksia ja laitteita vesilaitoksen käytöstä. Teollisuuslaitosten lautakunnan esityksestä kaupunginhallitus asetti 21. 4. 1966 toimikunnan tekemään kaupunginhallitukselle ehdotuksen siitä, millä tavoin voidaan toteuttaa teknillisen museon perustaminen kysymyksessä oleviin vesilaitokselta vapautuviin tiloihin sekä määräsi toimikunnan puheenjohtajaksi teollisuustointa johtavan apulaiskaupunginjohtajan Hjalmar Krogiuksen sekä jäseniksi vesilaitoksen toimitusjohtajan Eino Kajasteen, filosofian tohtori Eino Suolahden, virastopäällikkö Aarne Ervin, diplomi-insinööri Per-Gustaf Francken, tekniikan tohtori Waldemar Aldénin, diplomi-insinööri Heikki Hongiston ja diplomi-insinööri J. V. Vakkurin. Kaupunginhallitus myönsi 26. 3. 1968 diplomi-insinööri J. V. Vakkurille hänen anomuksestaan eron toimikunnan jäsenyydestä. Apulaiskaupunginjohtaja Hjalmar Krogiuksen siirryttyä eläkkeelle kaupunginhallitus määräsi 1. 7. 1968 lukien toimikunnan puheenjohtajaksi teollisuustointa johtavan apulaiskaupunginjohtajan Gunnar Smedsin.

Toimikunta on ottanut nimekseen Helsingin teknillisen museon toimikunta ja kutsunut sihteerikseen teollisuuslaitosten asiamiehen Hannu Saarisen.

Toimikunta on kokoontunut 6 kertaa ja kuullut asiantuntijoina kokouksissaan professori Jaarli Jauhiaista Suomen Teknisestä Museoyhdistyksestä ja arkkitehti Kalevi Hietasta kaupunkisuunnitteluvirastosta.

Teknisestä museosta kiinnostuneiden piirien, teknillisten seurojen ja insinöörijärjestöjen edustajille toimikunta on järjestänyt 7. 3. 1968 Kallion virastotalossa neuvottelu- ja informaatiotilaisuuden. Asiasta kiinnostuneille on lisäksi tarjottu mahdollisuus tutustua suunniteltuun museoalueeseen paikan päällä.

Tehtävänsä suorittamiseksi toimikunta on hankkinut selvityksen Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksen peruskorjauksen johdosta vapautuvien alueiden ja tilojen sopivaisuudesta teknillisen museon tarpeisiin, selvityksen teknillisen museon tarpeellisuudesta sekä tutkinut nykyaikaisen teknillisen museon merkitystä ja tehtäviä. Toimikunta on lisäksi käsitellyt tilojen kunnostamista ja niiden luovuttamista museotarkoituksiin, museon hallinnon järjestämistä, perustamiskustannuksia sekä kysymystä kaupungin osallistumisesta museon perustamistoimiin ja jatkuvan toiminnan tukemiseen. Em. kysymysten selvittämiseksi toimikunnan jäsenet ovat käyneet lukuisia neuvotteluja Suomen Teknillisen Seuran, Suomen Teknillisen Museoyhdistyksen ja Suomen Metalliteollisuusyhdistyksen edustajien kanssa.

Toimikunta on saanut vastaanottaa Suomen Teknillisen Seuran, Tekniska Föreningen i Finlandin ja Suomen Teknillisen Museoyhdistyksen allekirjoittaman, 7. 10. 1968 päivätyn kirjelmän, jossa po. järjestöt ovat mm. ilmoittaneet kantansa museon tarpeellisuudesta, paikan ja tilojen soveltuvuudesta sekä käsitelleet museon hallintoa, organisaatiota sekä kustannuksia ja rahoitusta. Kirjelmä on mietinnön liitteenä 1.

II. Vesilaitoksen käytöstä vapautuvat alueet ja tilat.

1. Vapautuvat alueet ja rakennukset.

Helsingin kaupungin vesilaitos aloitti toimintansa 1876 insinööri Lekven kymmenen vuotta aikaisemmin laatiman suunnitelman pohjalta. Vedenottamo perustettiin Vanhaankaupunkiin, Vantaanjoen rannalle Vanhankaupunginkosken alapuolelle. Vedenottamo ja suodatinhalli rakennettiin Silta- eli Kuninkaan-kartanonsaarelle ja pumppuasema kosken länsirannalle. Myöhemmin alueelle rakennettiin höyryvoima-asema, uusi suodatinhalli, varastotiloja sekä henkilökunnan asuntoja. Kosken länsirannalla sijaitseva ennestään vanha mylly, joka siirtyi vuonna 1915 kaupungille ja oli toiminnassa vuoteen 1919. Edellä mainitut vesilaitoksen teknilliset laitteet ovat höyryvoimalla toimivaa pumppuasemaa lukuun ottamatta edelleenkin käytössä.

Helsinki—Lahden moottoritien rakentamisen aiheuttamien liikennejärjestelyjen vuoksi vesilaitos joutuu keskittämään Vanhassakaupungissa olevan toimintansa moottoritien pohjoispuolelle. Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksen vuosina 1968—1972 suoritettavan peruskorjauksen jälkeen Vanhankaupunginkosken partaalla oleva alue vanhoine rakennuksineen ja laitteineen vapautuu vesilaitoskäytöstä. Vapautuva alue, joka on merkitty mietinnön liitteenä A 2 olevaan karttapiirrookseen numeroin I ja III, käsittää suurimman osan Vantaanjoen suussa sijaitsevasta, Kustaa Vaasan aikaiseen Helsinkiin kuuluneesta Kuninkaan-kartanonsaaresta ja Vanhankaupunginkosken länsirannalla olevan alueen.

Seuraavassa on yksityiskohtaisempi selostus alueella olevista rakennuksista ja laitteista. Esitetyt tunnuskirjaimet viittaavat mietinnön liitteenä A 2 olevaan karttapiirrookseen, johon rakennukset on merkitty.

Kartta-tunnus

- K Myllyrakennus. Rakennus sijaitsee vanhalla myllypaikalla, jolle tiettävästi 1550-luvulla on rakennettu ensimmäinen tullijauhomylly kaupungin tarpeisiin. Nykyinen 3-kerroksinen tiilirakennus, jonka kunto on hyvä, on rakennettu todennäköisesti 1830-luvulla. Vesivoimakäyttöinen mylly on ollut toiminnassa vuoteen 1919, jolloin myllykoneisto purettiin. Rakennus, jonka pohjapinta-ala on 14×10 m, on varastona.
- C Vesivoima-aseman rakennus. Perustamisvuosi 1876. Tiilirakennuksessa on 2 kpl vuonna 1876 käyttöön otettuja vesiturpiinimäntä-pumppuja, jotka ovat käyttökunnossa. Pumppujen teho on n. $175 \text{ m}^3/\text{h} \times 70 \text{ m}$. Rakennuksessa on lisäksi 250 kWA turpiini ja generaattori vuodelta 1910. Kummatkin koneet ovat käytössä.

- B Höyryvoima-asema. Alkuperäisestä, vuonna 1890 perustetusta höyrypumpuasemasta on jäljellä vielä perustuksia ja piippu. Höyrypumpuasema purettiin ja uusi rakennettiin tiilestä vuosina 1930—1931, jolloin höyrykattilat, -turpiini ja generaattori asennettiin. Höyryvoima-aseman teho n. 1 500 kW. Laitos ei ole enää käynnissä.
- E Suodatin- ja korkeapainepumppuasema. Tiilirakennukset ovat vuosilta 1909—1914. Pinta-ala on 1 240 m². Rakennuksen laitteet, jotka ovat nykyään käytössä, joutuvat poistettaviksi vesilaitoksen käytöstä peruskorjauksen jälkeen.
- F Suodatinrakennus vuosilta 1928—1944 on tiilestä ja betonista rakennettu ja pinta-alaltaan 2 685 m². Peruskorjauksen jälkeen rakennuksen vesiteknilliset laitteet voidaan purkaa.
- G Puhdasvesisäiliö vuodelta 1875. Rakennusta on käytetty eri tarkoituksiin. Se on toiminut hidassuodattimena, kemiallisena selkeytysaltaana ja viimeksi puhdasvesialtaana. Rakennuksen pinta-ala on 2 490 m². Rakennus poistetaan vesilaitoksen käytöstä peruskorjauksen jälkeen.

2. *Soveltuvuus teknillisen museon tarpeisiin käytettäväksi.*

Tarkasteltaessa kysymyksessä olevan paikan, alueen ja tilojen soveltuvuutta teknillisen museon tarpeisiin voidaan todeta, että paikka sijaitsee varsinaisen keskikaupungin ulkopuolella, mutta kuitenkin kantakaupungin alueella ja hyvien kulkuyhteyksien ulottuvilla. Asiantuntijat ovat katsoneet paikan sijaintinsa puolesta soveltuvan hyvin teknillisen museon käyttöön. »Kustaa Vaasan Helsingin» osana on alue luonteensa puolesta sopiva museotarkoituksiin. Se on tarkoitukseen myös museon kehittämistä silmällä pitäen kyllin suuri, ja sieltä saatavat hallitilat riittävät oloihimme vaativankin teknillisen museon perustamiseen. Aluetta elävöittävät sekä lisäävät sen arvoa ja käyttömahdollisuuksia Vantaanjoen läntisessä suuhaarassa olevan Vanhankaupunginkoski patoineen ja vanhoine vesivoima-asemineen, jotka muodostavat käyttökunnossa olevan teknillisen toiminnallisen kokonaisuuden. Vanhalla höyryvoima-asemalla ja myllylaitoksella on niin ikään museoarvoa jo sellaisenaan. Sijainti veden äärellä antanee myös lisämahdollisuuksia alueen monipuoliselle suunnittelulle. Kuninkaankartanonsaari liittyy lisäksi hyvin ns. Kyläsaaren-suunnitelman mukaiseen puistoalueeseen, joka on kaavailtu ulottumaan Kulosaaren sillalta Vantaanjokeen saakka.

III. Teknillisen museon merkitys ja tehtävät sekä tarve perustaa teknillinen museo Helsinkiin.

1. *Nykyaikaisen teknillisen museon merkitys ja tehtävät.*

Suomen Teknillisen Seuran, Tekniska Föreningen i Finlandin ja Suomen Teknillisen Museoyhdistyksen museotoimikunnalle lähettämässä kirjelmässä selostetaan nykyaikaisen teknillisen museon toimintaperiaatteita ja mainitaan museon tehtävistä mm. seuraavaa: »Tämän johdosta on eräs museon tärkeimmistä tehtävistä kuvata näyttelyin, luennoin, keskusteluin yms. yhteiskunnassa tapahtuvaa

teknillistä kehitystä laajemmasta kuin puhtaasti insinöörimäisestä näkökulmasta. Kuitenkin on museon suotava ihmiselle ja tutkijalle mahdollisuus palata menneisyyteen ja kokea, ei ainoastaan sen esineistöä vaan myös ympäristö. Museon on oltava elävä siten, että vakituisten osastojen lisäksi on osastoja, jotka voidaan tarvittaessa muuttaa ajankohtaisen teeman mukaiseksi näyttelyksi tms., mikä merkitsee tilojen ja kokoelmien tehokkaampaa käyttöä.»

Edellä olevan ja muun hankkimansa selvityksen nojalla toimikunta toteaa yhteenvetona teknillisen museon merkityksestä ja tehtävistä yleensä, että

- teknillisen museon puitteissa järjestetyllä keräys-, talletus- ja luettelotoimenpiteillä voidaan säilyttää jälkipolville ja varsinkin tutkijoille muuten katoavat tekniikan saavutukset,
- tarkoituksenmukaisesti järjestetty teknillinen museo antaa kävijöilleen mielenkiintoisen ja opettavan kuvan tekniikan ja teknillisten tieteiden sekä teollisuuden kehityksestä sekä osoittaa teknillisen kehityksen ja teollisen toiminnan merkityksen ihmiskunnan yleiselle kehitykselle,
- teknillinen museo opettaa ja innostaa kävijöitään, varsinkin teknilliselle alalle aikovia, sillä jo opiskelevia ja ammatinvalinnan vaikeuksissa olevaa nuorisoa, minkä lisäksi teknillisen museon palveluksia voidaan käyttää hyväksi opetustoiminnassa,
- teknillisellä museolla on merkitystä lisäksi sijaintipaikkakunnalleen sikäli, että se on mielenkiintoinen tutustumiskohde suurelle yleisölle ja siten arvokas turistinähtävyys sekä on omiaan kiinnittämään huomiota paikkakunnan teollisuuteen ja elinkeinoelämään.

2. *Katsaus eräisiin Keski-Euroopan ja Pohjoismaiden teknillisiin museoihin.*

Suurissa sivistysmaissa alettiin jo 1700-luvulla kiinnittää huomiota tekniikan kehitystulosten talteenottamiseen. Euroopan vanhin yleinen teknillinen museo on Pariisiin vuonna 1794 perustettu Conservatoire National des Arts et Métiers. Lontoon teknillisen museon, The Science Museumin kokoelmat järjestettiin 1851—1883. Maailman huomattavin teknillinen museo on 1903 Müncheniin perustettu Deutsches Museum von Meisterwerken der Naturwissenschaft und Technik. Museo käsittää varsinaisen museo-osan lisäksi kirjaston ja kongressi- sekä näyttelytiloja. Museon käyttöpinta-ala on n. 40 000 m² ja kävijöitä vuosittain n. 700 000 henkilöä.

Pohjoismaiden teknillisistä museoista on huomattavin Tukholman museo. Se on perustettu vuonna 1924 ja avattu nykyisissä tiloissa vuonna 1936. Museo on alun perin sijoitettu vanhalle rakuunakasarmialueelle. Päärakennus on vanhojen kasarmien ja tallien perustuksille uudelleen rakennettu. Alueella on myös näyttely- ja kongressitiloja ja jokaisella osastolla oma tutkijanhuone. Museoalue on pinta-alaltaan 26 000 m². Museon takana ovat Svenska Teknologföreningen, Sveriges Industriförbund ja Svenska Uppfinnareföreningen. Museon alkupääoma on saatu perustajajäseniltä ja lisärahat teollisuudelta. Nykyisin käyttömenot saadaan Ruotsin valtiolta. Valtio osallistui esim. vuonna 1965 kustannuksiin 400 000 Rkr:lla. Knut ja Alice Wallenbergin säätiö on lahjoittanut museolle 2 milj. Rkr. Viime vuosina saadut varat on käytetty museon laajentamiseen ja mm. ns. teknorama-näyttelyn rakentamiseen. Kävijämäärä vuosittain on n. 100 000 henkilöä.

Tanskan teknillinen museo on Helsingörissä. Sen ensimmäinen vaihe, varastorakennus, rahoitettiin perustamisvaiheessa Dansk Ingeniøforeningin toimesta teollisuuden piirissä järjestetyn keräyksen avulla saaduilla varoilla. Perustamisvaihe maksoi n. 3 milj. Dkr. Dansk Industrirådet lahjoitti 50-vuotisjuhlissaan huomattavan summan museon rakentamisrahastoon. Dansk Ingeniøforening on pannut toimeen laajan keräyksen museo- ja näyttelytilojen kehittämiseksi.

Norjan teknillinen museo Oslossa Bygdøyssa avattiin 1932. Joitakin vuosia sitten rakennettiin 4,5 milj. Nkr maksanut uusi museorakennus, joka sisältää myös kirjaston ja kokoustiloja. Varat uuteen rakennukseen saatiin pääasiassa Norjan teollisuudelta. Museon vuosikustannuksista maksaa valtio n. 250 000 Nkr, minkä lisäksi Oslon kaupungilta saadaan 87% ja naapurikunnilta n. 13% valtionavustusta, joten vuosiapu on suuruusluokaltaan n. 500 000 Nkr. Neljä ensimmäistä vuotta uusissa tiloissa on tuonut n. 600 000 Nkr ylijäämän, joka on tarkoitus käyttää ns. opintorakennuksen rakentamiseen. Rakennukseen tullaan sijoittamaan varasto-osasto ylimääräisille ja uusille museokoneille, niiden korjaus- ja kunnostustilat sekä kirjasto, filmisali jne. Norjan teknillisessä museossa on henkilökuntaa kaikkiaan 19, joista 6 on tiedemiehiä. Oslon museo on tarkoitus rakentaa valmiiksi neljässä vaiheessa. Kaksi ensimmäistä, nimittäin varsinainen museorakennus ja ns. liikennevälinehalli ovat jo valmiit. Seuraavana on ohjelmassa em. opintorakennus varastoineen ja viimeksi on suunniteltu rakennettavaksi astronominen osasto, joka tulisi käsittämään myös observatorion. Erityisesti kannattaa kiinnittää huomiota siihen, että Norjan teknillistä museota pidetään auki myös iltaisin tarkoituksella saada nuoriso pois kaduilta ja tästä on myönteisiä kokemuksia. Varsinaisessa museorakennuksessa on vesivoimaosastolla hyvin merkittävä sija.

3. Tilanne Suomessa.

Huolimatta siitä, että edellä mainitun Deutsches Museum perustamisen aikoihin oli teknillinen museokysymys esillä Suomessa ja jo tällöin yksityisten henkilöiden toimesta alettiin kerätä museoaineistoa, ei sen paremmin Helsinkiin kuin muuallekaan Suomeen ole saatu perustetuksi valtakunnallista teknillistä yleismuseota. 1920-luvulla tehtiin yhtäikaa Helsingissä ja Tampereella aloite teknillisen museon perustamiseksi. Tampereella ajettiin museohanketta eteenpäin seuraavien vuosikymmenien aikana, kunnes vuosina 1938—1939 perustetun Tampereen Muscotaloyhdistys r.y:n hoitama Tampereen teknillinen museo avattiin yleisölle vuonna 1958. Tässä museossa, joka sijaitsee vanhassa tehdasrakennuksessa, on paitsi paikallista teollisuutta ja tekniikkaa esittelevää materiaalia myös esineitä muilta paikkakunnilta. Museon tilat ovat suhteellisen vaatimattomat pinta-alaltaan 450 m², josta varsinaista näyttelytilaa 235 m². Ylläpitokustannukset vuonna 1967 olivat n. 13 000 mk, ja ne katettiin seuraavasti:

kaupungin avustus	56%	
lahjoitukset	30%	
pääsylipputulot	8%	
muut	6%	100%

Tampereen teknillisen museon lisäksi maassamme on joitakin teknillisen alan erikoismuseota, kuten Yleisradion museo Lahdessa sekä Helsingissä sijaitsevat

posti- ja lennätinmuseo, sotamuseo, rautatiemuseo ja Suomen rakennustaiteen museo.

Lisäksi ovat vireillä erilliset hankkeet ainakin ilmailu-, sähkö-, palo-, auto-, merenkulku-, graafisen- ja kemianmuseon perustamiseksi.

Valtakunnallista luokkaa olevan teknillisen yleismuseon aikaansaamista maassamme on lähinnä ajanut mietinnössä jo aikaisemmin mainittu, vuonna 1926 perustettu Suomen Teknillinen Museoyhdistys r.y. — Tekniska Museiföreningen i Finland r.f., jonka kotipaikka on Helsingin kaupunki. Yhdistyksen toimesta on museotiloiksi koetettu saada mm. entistä Teknillisen Korkeakoulun päärakennusta. Hankkeeseen ei kuitenkaan ole saatu määrärahoja ja sen toteuttaminen on estynyt mm. teknillisen opiston rakennussuunnitelmien viivästyessä. Yhdistys on kerännyt materiaalia museota varten jo 1920-luvulta lähtien. Materiaali on varastoitu eri paikkoihin. Selviteltäessä nyt teknillisen museon perustamismahdollisuuksia Vanhaankaupunkiin ovat yhdistyksen edustajat olleet kiinteästi mukana neuvotteluissa.

4. *Tarve perustaa teknillinen yleismuseo.*

Koska maassamme on jo Tampereen teknillinen museo sekä useita teknillisen alan erikoismuseoita ja sen lisäksi useita hankkeita uusien erikoismuseoitteen perustamiseksi, toimikunta on katsonut välttämättömäksi tarkoin selvityttää, onko maahamme tarpeen ja edellytyksiä perustaa sellaista teknillistä museota, jolle ko. edustavan alueen luovuttaminen voisi tulla kysymykseen.

Asiaa koskevan käytännön selvitystyön teollisuuden järjestöjen, teknillisten seurojen ja insinöörijärjestöjen sekä muista museohankkeesta vastaavien henkilöiden piirissä on suorittanut Suomen Teknillisen Seuran asettama työryhmä.

Tutkimukset ovat osoittaneet, että laajan ja edustavan teknillisen yleismuseon tarve maassamme on edelleenkin olemassa ja että sen perustaminen, käyttö ja kehittäminen on käytännössä mahdollista hoitaa. Yleismuseoajatus on saanut osakseen teollisuuden eri keskusjärjestöjen, insinöörijärjestöjen sekä myös Suomen Museoliiton, jolle asiaa on esitelty, varauksettoman kannatuksen. Myös uusista erikoismuseohankkeista vastaavat piirit ovat osoittaneet mielenkiintoa yhteistä museota kohtaan.

IV. Teknillisen museon hallinto ja puitteet.

1. *Hallinto.*

Lähtiessään selvittelemään teknillisen museon perustamiseen liittyviä kysymyksiä toimikunta totesi, ettei kaupungin tulisi perustaa tai ottaa hoitoonsa teknillistä museota. Kaupunki luovuttaisi tilat ja kustantaisi määrättyt työt ja osallistuisi ehkä vuotuisella määrärahalla museon ylläpitoon, mutta museota hoitamassa täytyisi olla säätiö tai vastaava elin. Museon perustamista tarkoittava aloite olisi tehtävä teollisuuden ja teknillisen alan järjestöjen taholta.

Toimikunnan kanta ilmoitettiin järjestetyissä informaatiotilaisuuksissa ja neuvotteluissa.

Kysymystä museon organisaatiosta ja puitteista on sittemmin tutkittu teollisuuden ja teknillisen alan järjestöjen piirissä lähinnä em., Suomen Teknillisen Seuran asettaman työryhmän toimesta.

Suomen Teknillinen Seura, Tekniska Föreningen i Finland ja Suomen Teknillinen Museoyhdistys ovat esittäneet toimikunnalle, että teknillisen museon hoito annettaisiin perustettavan »Tekniikan museon säätiön» tehtäväksi. Säätiön perustajina olisivat:

Helsingin kaupunki

Suomen Teknillinen Museoyhdistys r.y. — Tekniska Museiföreningen i Finland r.f.

Suomen Teknillinen Seura r.y.

Tekniska Föreningen i Finland r.f.

Insinööriliitto r.y.

Driftingsjörsförbundet i Finland r.f.

Suomen Teollisuusliitto — Finlands Industriförbund r.y. r.f.

Suomen Puunjalostusteollisuuden Keskusliitto — Finska Träförädlingsindustriernas Centralförbund

Graafinen Keskusliitto — Grafiska Centralförbundet r.y.

Suomen Rakennusteollisuusliitto r.y. — Finlands Byggnadsindustriförbund r.f.

Teollisuudenharjoittajain liitto r.y.

Suomen Metalliteollisuusyhdistys — Finlands Metallindustriförening r.y.

Myös opetusministeriön sekä kauppa- ja teollisuusministeriön mukaantulosta säätiöön on käyty myönteisessä hengessä alustavia neuvotteluja ja ministeriöille on jätetty asiaa koskeva kirjallinen tiedustelu. Säätiötä varten on laadittu ehdotus säädekirjaksi ja säännöiksi. Ehdotus on otettu mietinnön liitteeksi A 3.

Toimikunta katsoo, että museon hoito olisi parhaiten järjestettävissä ehdotetulla tavalla säätiön puitteissa. Sääntöluonnokseen, johon toimikunnan edustajilla on ollut tilaisuus tutustua laatimisvaiheessa, ei toimikunnalla ole huomauttamista.

Toimikunta toteaa, että valtakunnallisten teollisuusliittojen, teknillisten seurojen ja insinöörijärjestöjen mukaantulo hankkeeseen on takeena museon saattamisesta asianmukaiseen kuntoon, museon hoitamisesta ja jatkuvasta kehittämisestä.

2. Puitteet.

Museosta on tarkoitus tehdä nykyaikainen, tekniikan kehitystä kuvaava teknillinen yleismuseo, joka näyttelyin, erikoisnäyttelyin, luennoin ym. keinoin mahdollisimman monipuolisesti ja mielenkiintoa herättävästi valaisee tekniikan ja sen sovellutusten kehitystä ja teknillisen kehityksen vaikutusta yhteiskuntaan ja ihmiseen. Museota on tarkoitus käyttää hyväksi myös opetustoiminnassa.

Sen johdosta, että Suomessa jo on Tampereen teknillinen museo ja koska tällaisen positiivisen hankkeen kanssa ei haluta kilpailla, ei museosta haluta tehdä Suomen teknillistä museota, vaan se tulisi lähinnä olemaan Helsingin kaupungissa sijaitseva tekniikan museo. Tämä ei tee mahdottomaksi sitä, että osa museota muodostaisi valtakunnallisen kokonaisuuden.

Yksityiskohtaisemman museosuunnitelman tekeminen jää säätiölle. Suomen Teknillisen Seuran, Tekniska Föreningen i Finlandin ja Suomen Teknillisen Museoyhdistyksen kirjeessä esitetyn kaavailun mukaan tulisi olemaan ainakin seuraavat osastot:

1. Elävä museo-osa, so. vanhan myllyn ja vesipumppuaseman saattaminen sellaiseen kuntoon, että niitä voidaan pitää käynnissä
2. Höyryvoima-aseman saattaminen esittelykuntoon, ei kuitenkaan käyttö-kuntoiseksi, jolloin siitä pienoismallien ym. materiaalin avulla muodostuu voimalaitososa
3. Helsingin kaupungin teollisuuslaitosten osasto
4. Voima- ja muiden vastaavien koneiden osasto
5. Sähköosasto
6. Kemian ja fysiikan osasto
7. Kirjapaino-osasto
8. Puunjalostusteollisuuden osasto
9. Rakennusalan osasto
10. Maaliikenneosasto
11. Ilmailuosasto
12. Palomuseo-osasto.

V. Tekniikan museon säätiön perustaminen.

Tekniikan museon säätiö on tarkoitus perustaa heti, kun hankkeeseen perustamisvaiheessa mukaantulevat ovat omasta puolestaan hyväksyneet säätiön sääntöluonnoksen.

Toimikunta katsoo, että kaupungin tulisi perustajajäsenenä osallistua säätiön perustamistoimiin. Tämä edellyttää toimikunnan käsityksen mukaan, että myös kaupunki tällöin luovuttaa varoja perustettavaa säätiötä varten. Ottaen huomioon ne huomattavat toimenpiteet, jotka kaupunki tulisi tosiasiallisesti teknillisen museon aikaansaamiseksi tekemään, ei kaupungin osuuden säätiön perustamis-pääomaa luotaessa tarvitsisi toimikunnan käsityksen mukaan olla kuin lähinnä muodollista suuruusluokkaa. Laaditun sääntöluonnoksen mukaan säätiöllä tulisi olemaan sekä peruspääoma että käyttörahasto. Tarkoituksena on, että peruspääoma, joka on vähentämättömänä säilytettävä ja jonka käyttö on siis varsin sidottu, määrättäisiin mahdollisimman pieneksi ja muut säätiölle luovutettavat varat pyritäisiin osoittamaan käyttörahastoon. Mikäli peruspääomaa saataisiin teollisuuden järjestöiltä, kuten on kaavailtu, tulisi kaupungin luovuttaessaan varoja määrätä ne liitettäväksi säätiön käyttövaroihin.

VI. Alueiden ja tilojen luovuttaminen säätiön käyttöön.

Vesilaitoksen käytöstä vapautuva alue rakennuksineen ja laitteineen on merkitty mietinnön liitteenä A 2 olevaan karttapiirrookseen. Rakennuksista ja laitteista on yksityiskohtaisempi selostus edellä mietinnön luvussa II.

Luopuessaan Kuninkaankartanonsaarella sijaitsevien suodatin- ja korkeapainepumppuaseman (E), suodatinrakennuksen (F) ja puhdasvesisäiliön (G) käytöstä vesilaitos joutuu purkamaan rakennuksissa olevia koneistoja, putkistoja ja betonirakenteita. Purkamisen yhteydessä vesilaitoksen tarkoitus on saattaa tilat sellaiseen kuntoon, että varsinainen sisustamistyö uutta käyttötarkoitusta

silmällä pitäen on tämän jälkeen mahdollista välittömästi suorittaa. Työt kuuluvat Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksen peruskorjaukseen ja niiden osuus peruskorjaukseen tarvittavista kokonaismäärärahoista n. 42,6 milj. mk:sta on vesilaitoksen ilmoituksen mukaan n. 400 000 mk. Mainittakoon, että mikäli rakennukset vaihtoehtoisesti jouduttaisiin esim. purkamaan ja alue siistimään olisivat kustannukset huomattavasti suuremmat.

Vanhankaupunginkosken länsirannalla olevat myllyrakennus (K) ja höyryvoima-aseman rakennus (B) luovutetaan suurin piirtein nykyisessä kunnossaan laitteineen.

Vesivoima-asema (C) patoineen jää edelleen vesilaitoksen käyttöön ja hallintoon. Myös oikeus Vanhankaupunginkosken vesivoiman käyttöön jää edelleen kaupungille. Tämä, vuonna 1876 valmistunut voima-asemarakennus samana vuonna käyttöön otettuine vesiturpiinimäntäpumpppuineen ja vuonna 1910 asennettuine turpiineineen ja generaattoreineen tulisi kuitenkin kuulumaan museon piiriin ja rakennukseen voidaan sijoittaa mahdollisuuksien mukaan muutakin museoineistoa.

Kuninkaankartanonsaari ja Vantaanjoen sekä Hämeentien välinen alue on jaettu niiden käyttöä ja luovutusta silmällä pitäen liitteenä A 2 olevassa kartassa neljään, numeroin I—IV merkittyyn osaan.

Alueiden ja rakennusten luovuttaminen museotarkoituksiin tapahtuisi vaiheittain seuraavasti:

Alue I (4 400 m²), joka käsittää Vantaanjoen länsirannan, voidaan luovuttaa 1. 1. 1969 alkaen seuraavin varauksin:

- vesivoima-aseman rakennus (C) jää edellä esitetyn mukaisesti vesilaitoksen käyttöön siten, että vesilaitos hoitaa siellä olevan turpiinigeneraattorin hyväksikäytön,
- vesilaitos joutuu mahdollisesti uusimaan turpiinigeneraattorin. Tähän työhön liittyisi myös suoritettavien tutkimuksien perusteella ehkä määräytyvä Vantaanjoen vedenkorkeuden järjestely,
- vesilaitokselle jää oikeus alueella olevien vesi- ja viemärijohtojen pitämiseen, uusimiseen ja uusien rakentamiseen.

Turpiinipumput voidaan jättää sellaisenaan museotarkoitukseen.

Alue II, Vantaanjoen läntisen haaran vesialue padon yläpuolelta maantien sillasta lähtien mereen. Pato jää edelleen vesilaitoksen käyttöön. Alue I:n kohdalla mainitun vesivoima-aseman uusimisen vuoksi ja mahdollisten vedenkorkeusjärjestelyjen yhteydessä voidaan joutua patorakennelmia muuttamaan. Jokihaaran ylittävistä kävelysillasta ja kahdesta vesijohtosillasta ensin mainittu jäänee sopivasti museon hallintaan, mutta myös vesilaitoksen käyttöön sellaisenaan. Vesijohtosilloja käytetään ainakin niin kauan kuin alueella III sijaitseva korkeapainepumppuasema vuoteen 1973 saakka on käytössä.

Alue III (17 900 m²) käsittää nykyisten A-suodattimen (E) sekä B- ja C-suodattimien (F) rakennukset, A-suodattimen rakennuksen (E) päässä olevan korkeapainepumppuaseman, entisen vedenottamorakennuksen (A), tasauskaivon rakennuksen (D), väestönsuojarakennuksen (V), puhdasvesisäiliörakennuksen (G) sekä kolme varastorakennusta (H, J ja L) alueineen. Suodatinrakennukset korkeapainepumppuasema ja puhdasvesisäiliötilat poisluettuina voidaan luovuttaa museotarkoituksiin vuoden 1971 alusta lähtien. Kaikki suodattimien yhteydessä

olevat puhdasvesiallastilat jäävät vielä tällöin vesilaitoksen hallintaan. A-, B- ja C-suodattimien rakennuksissa suorittaa vesilaitos korjaustöitä siten, että museo-tiloiksi käytettävien hallien lattiataso tulee suodatinammeiden pohjan tasolle. Korkeapainepumppuasema puhdasvesiallastiloihin, vesijohtoja lukuun ottamatta, sekä puhdasvesisäiliörakennus (G) ja kolme varastorakennusta (H, J ja L) voidaan luovuttaa vuoden 1973 alussa, jolloin Vanhankaupungin peruskorjauksen II vaihe saadaan kokonaisuudessaan loppuun suoritetuksi.

Alue IV, Viikintien eteläpuolelle rajoittuva Kuninkaankartanonsaaren osa kemistin asuntorakennuksineen (M) sekä saaren lounaisranta jäävät edelleen vesilaitokselle; ranta-alue mahdollisesti veneurheilu- tms. tarkoitukseen käytettäväksi.

Toimikunta katsoo, että alueiden luovutus tulisi tapahtua pitkäaikaisella vuokrasopimuksella lähinnä nimellistä vuokraa vastaan.

Kaupungin toimesta olisi varattava ja kunnostettava paikoitusalue museosäilytyskäyttöä silmällä pitäen. Samoin olisi aluetta varten laadittava ja toteutettava liikennesuunnitelma, jossa tulisi mm. ottaa huomioon, että alueelle joudutaan kuljettamaan suurikokoisia ja raskaita koneita sekä laitteita. Em. kysymykset ovat selviteltävinä kaupunkisuunnitteluvirastossa.

Vuokrattava alue rakennuksineen tulisi siirtää kiinteistölautakunnan pääomaan ja hallintoon kuitenkin siten, että Vanhankaupunginkosken vesivoiman käyttöoikeus, pato ja vesivoima-asema koneistoineen jäisivät edelleenkin vesilaitokselle. Vesilaitos tulee tekemään aikanaan asiaa koskevat esitykset.

Vesilaitoksen taholta on ilmoitettu, että laitoksen hallinnossa oleviin tiloihin on mahdollisuus tilapäisesti varastoida museomateriaalia.

VII. Museotilojen sisustaminen ja osastojen kuntoonpaneminen.

1. Kustannusarvio.

Sen jälkeen kun kaupunki on luovuttanut tilat säätiölle, jää tilojen edelleen museokuntoon sisustaminen säätiön tehtäväksi. Tarkoituksena on, että eri teollisuuspiirit saattaisivat tämän jälkeen alansa osastot lopulliseen näyttelykuntoon sekä huolehtisivat osastojen kehittämisestä.

Alustavasti on laskettu rakennusten K:n, E:n, F:n ja G:n saattamisesta hallitiloiksi sekä näihin liittyvistä ulkotöistä säätiölle aiheutuvat kustannukset seuraavasti:

Rakennus K	 n.	20 000,—
» E	 »	150 000,—
» F	 »	380 000,—
» G	 »	150 000,—
Ulkotyöt	 »	50 000,—
Yhteensä n.		750 000,—

Kuten em. järjestöjen toimikunnalle lähettämän kirjeen liitteenä olevasta museon perustamisvaiheen menoarviosta ilmenee, jakaantuvat rakennuskustannukset vuosille 1969—1974.

2. *Rahoitus.*

Rakennustyöt tulisivat rahoitettavaksi säätiölle perustamisvaiheessa luovutettavien käyttövarojen ja säätiön myöhemmin saamien avustusten ja lahjoitusten turvin. Vaikka tarkempaa rahoitussuunnitelmaa ei tässä vaiheessa ole voitu vielä esittää, toimikunta katsoo ottaen huomioon säätiössä mukana olevien yhteisöjen edustaman arvovallan ja mahdollisuudet, että riittävät taloudelliset edellytykset museotilojen asianmukaiselle kuntoonpanemiselle samoin kuin museon hoitamiseksi ja kehittämiseksi ovat olemassa.

VIII. Museon käyttökustannukset.

1. *Käyttökustannusarvio.*

Lopullisen museosuunnitelman tekeminen ja museon käyttöorganisaation luominen jää säätiön tehtäväksi. Museon käyttökustannusten suuruusluokan selvillesaamiseksi on Suomen Teknillisen Seuran, Tekniska Föreningen i Finlandin ja Suomen Teknillisen Museoyhdistyksen kirjelmän liitteessä esitetty museon alustava käyttökustannusarvio. Laaditun talousarvioluonnoksen osoittaman laajuuden museon toiminta saavuttaa sitten, kun kaikki suunnitellut hallitilat ovat käytössä eli noin vuonna 1975. Alkuvaiheessa tullaan toimeen pienemmällä henkilökunnalla, kuten perustamisvaiheen kustannusarviossa on oletettu.

Toimikunta katsoo museon tehokkaan toiminnan alkamisen ehdottomana edellytyksenä olevan, että museon johtoon saadaan heti alusta alkaen palkatuksi riittävän pätevä henkilö.

2. *Toiminnan tukeminen.*

Laadittu alustava käyttötalousarvio osoittaa, etteivät pääsylippu- ym. tulot tule kattamaan museon käyttömenoja. Kuten on laita ulkomaalaistenkin teknillisten museoiden suhteen, joudutaan täälläkin suuri osa käyttövaroista hankkimaan avustuksina.

Saksan, Ruotsin ja Norjan teknillisissä museoissa valtion osuus käyttömenojen rahoituksesta on huomattava. Deutsches Museumissa esim. vuonna 1963 valtio rahoitti 48%, kaupunki 8% ja teollisuus 8% käyttömenoista. Vuokrasta saatiin 18% ja sisäänpääsymaksuista vain 8%.

Norjassa taas valtiolta ja Oslon kaupungilta sekä naapurikunnilta on saatu huomattavia avustuksia käyttömenoihin. Ruotsissa käyttömenot saadaan nykyisin pääasiassa valtiolta.

Siitä, kuinka tekniikan museon tarvitsemat vuotuisavustukset tulevat eri osapuolien kustannettaviksi, ei ole voitu laatia tarkempaa suunnitelmaa. Suomen Teknillisen Seuran edustajat ovat ilmoittaneet, että myös valtion mukaantulosta ja tuesta on käyty alustavia neuvotteluja myönteisessä hengessä. Toimikunta katsoo, että kaupungin tulisi päättää periaatteessa osallistua sopivaksi katsomallaan tavalla museon jatkuvaan tukemiseen siinä suhteessa kuin kaupungilla katsotaan siihen hankkeen luonteen huomioon ottaen olevan intressiä.

IX. Toimikunnan ehdotukset.

Edellä olevan perusteella toimikunta esittää, että

- vesilaitoksen käytöstä vapautuvat, Vantaanjoen suussa Kuninkaankartanonsaarella sekä saarta vastapäätä, Vanhankaupunginkosken länsirannalla joen ja Hämeentien välissä sijaitsevat, liitteenä 2 olevaan karttaan numeroin I ja III merkityt maa-alueet varataan perustettavaa tekniikan museota varten,
- vesilaitosta kehoitetaan em. alueilla sijaitsevilla rakennuksissa olevien vesiteknillisten laitteiden purkamisen yhteydessä saattamaan tilat sellaiseen kuntoon, että ne voidaan sisustaa tekniikan museon edellyttämiin tarkoituksiin,
- alueen liikennejärjestelyt ja paikoitustilojen rakentaminen toteutetaan kaupungin toimesta ja kustannuksella,
- kaupunki osallistuu perustajajäsenenä tekniikan museon säätiön perustamistoimiin sekä myöntää säätiötä perustettaessa 5 000 mk liitettäväksi säätiön käyttövaroihin,
- kaupunki nimeää aikanaan säätiön sääntöjen edellyttämät edustajansa säätiön hallintoelimiin ja tukee tarpeen vaatiessa säätiön toimintaa vuotuisavustuksin ja muulla sopivaksi katsomallaan tavalla,
- em. alueet, sen jälkeen kun ne ovat vapautuneet vesilaitoksen käytöstä, luovutetaan mietinnössä esitetyin varauksin rakennuksineen vuokralle tekniikan museon säätiölle nimellistä vuokraa vastaan,
- vesilaitoksen käyttöön ja hallintaan edelleen jäävän vesivoima-asemarakennuksen tiloja saadaan vesilaitoksen harkinnan mukaan käyttää museon tarpeisiin,
- kaupungin tiloista varataan mahdollisuuksien mukaan säilytystilaa museomateriaalille, kunnes museon hallitilat on saatu kunnostetuiksi.

Helsingissä, lokakuun 9 päivänä 1968.

Gunnar Smeds

Waldemar Aldén

Per-Gustaf Francke

Aarne Ervi

Heikki Hongisto

Eino Kajaste

Eino E. Suolahti

Hannu Saarinen

Asia: Tekniikan museo.

Helsingin kaupungin teknillinen museotoimikunta

Tekniikan museoon liittyvien kysymysten selvittämiseksi on järjestetty useita neuvottelutilaisuuksia kaupunginhallituksen asettaman teknillisen museotoimikunnan sekä tekniikan museosta kiinnostuneiden piirien, teollisuuden ja sen liittojen sekä insinöörijärjestöjen edustajien kesken. Suomen Teknillisen Seuran asettama työryhmä on tutkinut laajan tekniikan yleismuseon tarvetta sekä sen perustamismahdollisuuksia.

Suomessa on tällä hetkellä kymmeniä eri teollisuuslaitosten ja yhteisöjen omistamia teknillisen alan erikoismuseoita ja museohankkeita sekä niiden lisäksi yleisemmän luonteen omaava Tampereen teknillinen museo. Edustavaa ja monipuolista, suurelle yleisölle tarkoitettua teknillistä museota ei kuitenkaan ole, vaikka sen tarve on ilmeinen. Tästä on parhaimpana osoituksena se, että teknillistä museota varten on Suomen Teknillisen Museoyhdistyksen toimesta kerätty materiaalia jo 1920-luvulta asti sekä, että uusista museohankkeista vastaavat piirit osoittavat mielenkiintoa yhteistä museota kohtaan. Eräänä osoituksena voidaan vielä lisätä se varaukseton kannatus, jonka yleismuseoajatus on saanut osakseen teollisuuden eri keskusjärjestöissä sekä Suomen Museoliitossa.

Perustettavassa museossa tulisi soveltaa oloissamme uutta museoajattelua; museon tulee ottaa tehtäväkseen populaaritieteellinen nykyajan teknillisten tapahtumien esittäminen, *nykytekniikan historian luominen*. Siten tekniikan museosta muodostuu pysyvä teknillisen kehityksen näyttely. Tämän takia on eräs museon tärkeimmistä tehtävistä kuvata näyttelyin, luennoin, keskusteluin yms. yhteiskunnassa tapahtuvaa teknillistä kehitystä laajemmasta kuin puhtaasti insinöörimäisestä näkökulmasta. Kuitenkin on museon suotava ihmiselle ja tutkijalle mahdollisuus palata menneisyyteen ja kokea, ei ainoastaan sen esineistöä vaan myös ympäristö. Museon on oltava *elävä* siten, että vakituisten osastojen lisäksi on osastoja, joissa voidaan tarvittaessa järjestää ajankohtaisen teeman mukaisia näyttelyitä tms., joka merkitsee tilojen ja kokoelmien tehokkaampaa käyttöä. Sen johdosta, että Suomen jo on Tampereen Teknillinen Museo ja koska tällaisen positiivisen hankkeen kanssa ei haluta kilpailla, ei museosta haluta tehdä Suomen teknillistä museota, vaan se tulee lähinnä olemaan Helsingin kaupungissa sijaitseva Tekniikan museo. Tämä ei tee mahdottomaksi sitä, että osa museosta muodostaisi valtakunnallisen kokonaisuuden.

Kuninkaansaari sekä saarta vastapäätä Vanhankaupunginkosken länsirannalla oleva alue soveltuu hyvin tekniikan museon käyttöön. Se on hieman syrjässä, mutta vanhan »Kustaa Vaasan Helsingin» osana kuitenkin siksi mielenkiintoinen, ettei siitä muodostu ongelmaa. Alustavan suunnitelman mukaisesti yhdistetään museoajatus kaupunkilaisten virkistätymistarvetta palvelevaan ulkoilualueeseen paikoitusalueineen, kahviloineen ja venesatamineen. Museon tämänhetkistä tarvetta on alue riittävän laaja ja tulevaisuudessa sillä on erittäin hyvät laajentumismahdollisuudet ympäristön täyttömaalle. Alueella on mahdollisuudet kehittyä suosituksi retkeilykohteeksi, koska suunnitelmissa on Kulosaaren

sillalta Vantaan joen suulle ulottuvan ranta-alueen muuttaminen ulkoilu-alueeksi. Kosken länsirannalla olevat rakennukset; mylly, vesivoima- sekä höyryvoima-asema ovat jo sellaisenaan arvokkaita museokohteita. Saarella sijaitseviin tilaviin ja hyväkuntoisiin rakennuksiin voidaan järjestää ensiluokkaiset näyttely- ja preparointitilat, kun rakennuksissa olevat koneistot, suodattimien betonirakenteet ja putkistot puretaan. Purkamisen jälkeen hahmottavat hallitilat, jotka voidaan helposti ja kohtuullisin kustannuksin kunnostaa museotiloiksi, joita saataisiin noin 4 500 m². Museo-osastoina tulevat kyseeseen ainakin seuraavat:

1. Elävä museo-osa, so. vanhan myllyn ja vesipumppuaseman saattaminen sellaiseen kuntoon, että niitä voidaan pitää käynnissä
2. Höyryvoima-aseman saattaminen esittelykuntoon, ei kuitenkaan käyttökuntoiseksi, jolloin siitä pienoismallien ym. materiaalin avulla muodostuu voimalaitososasto
3. Helsingin kaupungin teollisuuslaitosten osasto
4. Voima- ja muiden vastaavien koneiden osasto
5. Sähköosasto
6. Kemian ja fysiikan osasto
7. Kirjapaino-osasto
8. Puunjalostusteollisuuden osasto
9. Rakennusalan osasto
10. Maaliikenneosasto
11. Ilmailuosasto
12. Palomuseo-osasto.

Helsingin kaupungin taholta on ilmoitettu, että kaupunki ei voi lisätä museoitensa lukua, joten kyseeseen ei tule kaupungin oma teknillinen museo. On ilmeistä, että museo palvelisi parhaiten tarkoitustaan, jos siitä huolehtisi keskusjärjestöpohjalle perustettu säätiö, jossa kaupunki olisi mukana. Seuraavassa on lueteltu ne yhteisöt, liitot ja järjestöt, jotka ovat halukkaita perustamaan Tekniikan museon säätiön.

Helsingin kaupunki
 Suomen Teknillinen Museoyhdistys
 Suomen Teknillinen Seura
 Tekniska Föreningen i Finland
 Insinööriliitto
 Driftingsjörsförbundet i Finland
 Suomen Teollisuusliitto
 Suomen Puunjalostusteollisuuden Keskusliitto
 Graafinen Keskusliitto
 Suomen Rakennusteollisuusliitto
 Teollisuudenharjoittajain liitto
 Suomen Metalliteollisuusyhdistys

Yllä mainittujen perustajajäsenten lisäksi tulisi valtiolla olla edustajansa perustettavan säätiön hallintoelimissä. Asiasta on lähetetty tiedustelu Opetusministeriölle sekä Kauppa- ja teollisuusministeriölle, jotka ovat periaatteessa suhtautuneet siihen myönteisesti.

Perustettavalle säätiölle on laadittu ehdotus säädekirjaksi ja säännöiksi, jotka on tarkastettu alustavasti Oikeusministeriössä, Suomen Museoliitossa sekä

Suomen Teknillisessä Museoyhdistyksessä, joissa ne on todettu käyttökelpoisiksi ja tarkoitustaan vastaaviksi. Ehdotus on tämän kirjelmän liitteenä (liite A 3).

Rahoitussuunnitelman lähtökohtana on, että kaupunki luovuttaa alueen ja rakennukset perustettavalle säätiölle nimellistä vuokraa vastaan sekä kustantaa alkutyöt saattaen rakennukset museotarkoitukseen sopiviksi (vaatimattomiksi hallitiloiksi) ja sen jälkeen avustaa museota mahdollisesti vuosittain apurahalla. Teollisuuspiirit osallistuvat perustamiseen siten, että ne luovuttavat säätiön perustamiseen tarvittavan perus- ja käyttöpääoman sekä kunnostavat oman alansa osastot ja myöhemmin kehittävät niitä. Alustava kustannusarvio on tämän kirjelmän liitteenä. Myös Opetusministeriön jaettavissa olevista vuotuisista museo-määrärahoista on keskusteltu myönteisessä hengessä.

Ottamalla huomioon säätiön perustajajäseniksi tulevien yhteistöjen edustama arvovalta ja taloudelliset mahdollisuudet, on museon toimintaedellytyksiä pidettävä poikkeuksellisen hyvinä.

Selvityksensä perusteella katsovat allekirjoittaneet, että

1. Laajan ja edustavan tekniikan yleismuseon tarve on olemassa ja sen perustaminen, käyttö ja kehittäminen on käytännössä mahdollista hoitaa.
2. Alue ja sillä olevat rakennukset soveltuvat hyvin museotarkoitukseen ja paikka tarjoaa museolle tulevaisuudessa hyvät laajenemismahdollisuudet.
3. Museon hoidosta vastaavan säätiön kokoonpano edustaa läpileikkauksena maamme teollisuutta, sen liittoja sekä aatteellisia järjestöjä ja luo pohjan monipuolisen ja kehityskykyisen museon perustamiselle ja takaa museon asiallisen hoidon.
4. Museon rahoitus on mahdollista hoitaa sekä perustamis- että käyttö-vaiheessa edellä esitetyin perustein.

Edellä olevaan viitaten ehdotetaan, että liitteenä olevien sääntöjen mukainen säätiö perustetaan, sekä edelleen, että Helsingin teknillisen museon toimikunta lausunnossaan Helsingin kaupunginhallitukselle suhtautuisi myönteisesti alueen käyttöön museotarkoitukseen ja ehdottaisi alueen ja rakennusten luovuttamista säätiön hallintaan sekä ehdottaisi toistaiseksi varattavaksi kaupungin hallinnassa olevista tiloista riittävästi säilytystilaa museomateriaalille.

Helsingissä lokakuun 7. päivänä 1968

SUOMEN TEKNILLINEN SEURA

Urpo M. Hilska

Matti Kaario

TEKNISKA FÖRENINGEN I FINLAND

Per-O. Roos

B.-O. Backman

SUOMEN TEKNILLINEN MUSEOYHDISTYS

Jorma Serlachius

Jaarli Jauhiainen

2 liitettä

A. Museon säätiölle aiheuttamat kustannukset perustamisvaiheessa 1969—1975

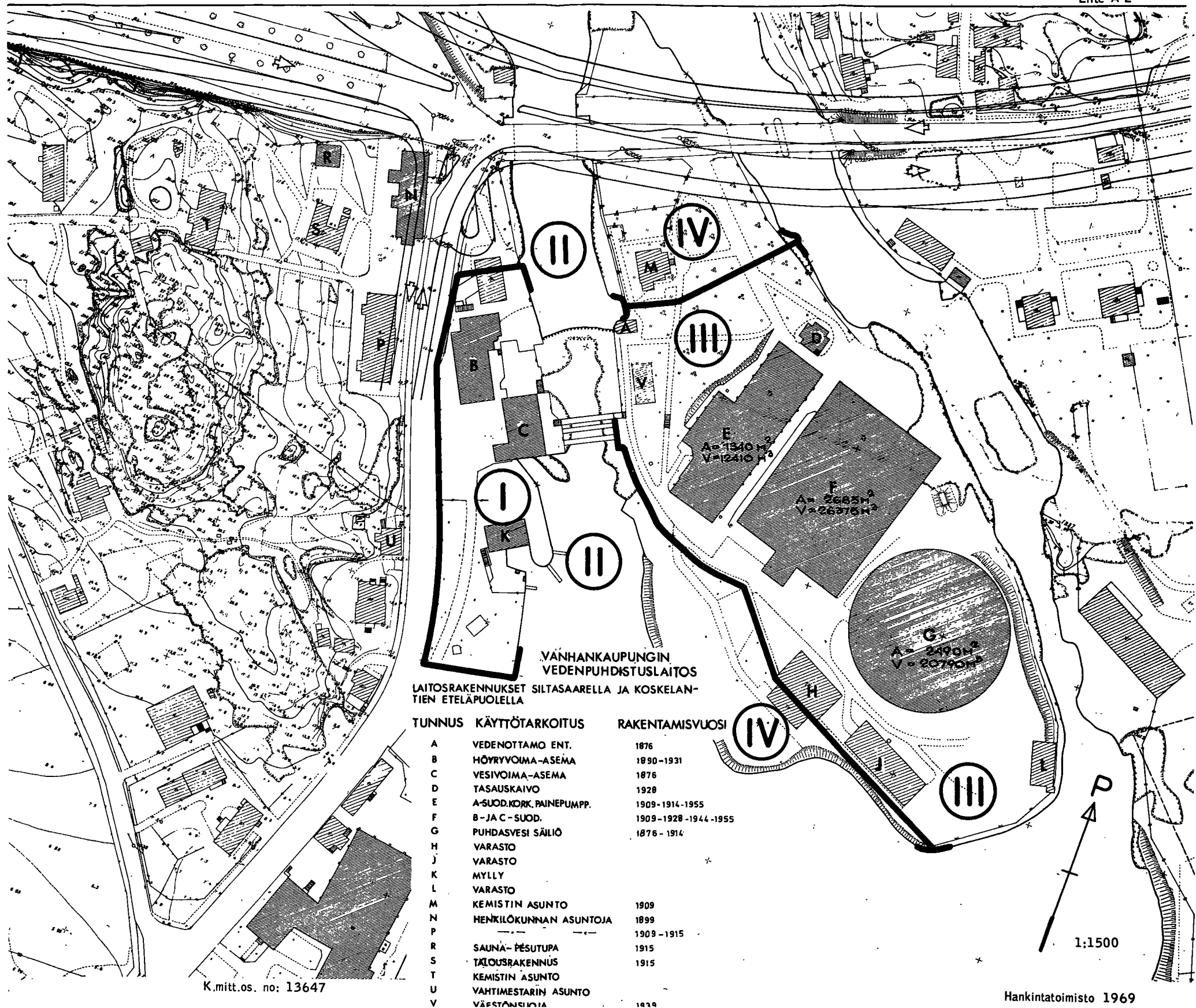
	1969	1970	1971	1972	1973	1974
Kosken länsirannalla sijaitseva alue:						
Myllyrakennus K	20 000					
Höyryvoima-asema B						
Vesivoima-asema C						
Saarella sijaitseva alue:						
Korkeapainepumppu- ja suodatinasema E ..			100 000		50 000	
Suodatinasema F			190 000	190 000		
Puhdasvesisäiliö G						150 000
Ulkotyöt	10 000			40 000		
Henkilökustannukset	40 000	40 000	40 000	50 000	50 000	60 000
	70 000	40 000	330 000	280 000	100 000	210 000

B I. Käyttökustannukset museon toimiessa suunnitellussa täydessä laajuudessa noin vuodesta 1975. Alustava arvio.**Hallinto**

Hallitus	1 800,—	
Intendentti	24 000,—	
Intendentin apulainen	12 000,—	
Toimisto	7 200,—	45 000,—

Näyttelytoiminta

Vahtimestari 1	8 400,—	
Opasvahtimestari 2	12 000,—	
Koneenhoitaja	7 200,—	
Lipunmyyjä	4 800,—	32 400,—
		Siiro 77 400,—

			Siirto 77 400,—
Museon kehittäminen			
Teknikko	14 400,—		
Asentaja	7 200,—		
Tarvikkeet	13 000,—	34 600,—	
Huoltotyö			
Talonmies	12 000,—		
Siivooja	9 600,—		
Vartiointi	10 000,—	31 600,—	
		143 600,—	
Sosiaalikulut			31 400,—
		175 000,—	
Toimisto, puhelin, esittelylehtiset, painatus			9 000,—
Kunnossapito			
Korjaukset	10 000,—		
Lämmitys	20 000,—		
Valaistus	5 000,—		
Sekalaiset	6 000,—	41 000,—	
		225 000,—	

B II. Museon toimintatulot. Alustava arvio

Kävijät Su	50 × 500	25 000	
Ark.	250 × 100	25 000	
	50 000 à 1,50		75 000,—
Kaupallinen toiminta			
Broshyrit ym.			50 000,—
Avustukset			100 000,—
			225 000,—

Säätiöllä voi olla erikoisrahastoja.

Säätiön omaisuutta on hoidettava huolellisesti ja sen varat, joita ei välittömästi käytetä tai voida käyttää säätiön tarkoituksiin, on sijoitettava varmasti ja tuottavasti.

5 §.

Säätiön päättävinä eliminä ovat sen valtuuskunta ja hallitus.
Säätiöllä on toiminnanjohtaja ja tarvittava muu henkilökunta.

6 §.

Valtuuskuntaan kuuluu vähintään viisitoista (15) enintään kaksikymmentä (20) kolmeksi vuodeksi kerrallaan valittua jäsentä. Jäsenistä Helsingin kaupunki nimeää kaksi (2) ja kukin seuraavista yhden (1): Suomen Teknillinen Seura r.y., Tekniska Föreningen i Finland r.f., Insinööriliitto r.y., Driftingsjörsförbundet i Finland r.f., Suomen Teknillinen Museoyhdistys — Tekniska Museiföreningen i Finland r.y., Suomen Teollisuusliitto — Finlands Industriförbund r.y. r.f., Suomen Puunjalostusteollisuuden Keskusliitto, Graafinen Keskusliitto — Grafiska Centralförbundet r.y., Suomen Rakennusteollisuusliitto r.y. — Finlands Byggnadsindustriförbund r.f., Teollisuudenharjoittajain liitto r.y., Suomen Metalliteollisuusyhdistys — Finlands Metallindustriförening r.y., Opetusministeriö sekä Kauppa- ja teollisuusministeriö.

Valtuuskunta voi oikeuttaa jonkin säätiön, yhteisön tai laitoksen nimeämään edustajansa valtuuskuntaan.

Elleivät valtuuskunnan jäsenten valintaan 1 ja 2 momentin mukaan oikeutetut halua valita jäseniä tai jos ne laiminlyövät niistä ilmoittaa valtuuskunnalle ennen valtuuskunnan uuden toimikauden alkamista, valtuuskunta täydentää itse itsensä.

Mikäli valtuuskunnan jäsen eroaa toimikauden kestäessä, hänet valinnut yhteisö valitsee hänen tilalleen uuden jäsenen hänen toimikautensa jäljellä olevaksi ajaksi.

Valtuuskuntaan ensimmäisellä kerralla valittavien jäsenten toimikausi kestää siihen asti, kunnes tammikuussa on valittu uusi valtuuskunta kolmivuotiskaudeksi.

7 §.

Valtuuskunta valitsee koko toimikaudekseen keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä ottaa itselleen sihteerin.

Valtuuskunta on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtaja sekä vähintään puolet ($\frac{1}{2}$) valtuuskunnan muista jäsenistä on läsnä.

Säätiön hallituksen jäsenet ja säätiön vakinaisessa palveluksessa olevat henkilöt eivät voi olla valtuuskunnan jäseninä.

8 §.

Valtuuskunnan kokouksista on ilmoitettava vähintään kymmenen (10) päivää ennen kokousta kirjallisella kutsulla, jossa on mainittava käsiteltäviksi tulevat asiat.

9 §.

Valtuuskunta pitää vuosittain kaksi (2) varsinaista kokousta, kevätkokouksen ennen huhtikuun loppua ja syyskokouksen ennen lokakuun loppua.

Muulloin valtuuskunta kokoontuu, jos säätiön hallitus tai valtuuskunnan puheenjohtaja katsoo sen tarpeelliseksi tahi jos vähintään kolme (3) valtuuskunnan jäsentä sitä kirjallisesti pyytää.

Kevätkokouksessa, joka on säätiön vuosikokous,

1) esitetään hallituksen kertomus säätiön toiminnasta ja tileistä edelliseltä kalenterivuodelta,

2) esitetään tilintarkastajien lausunto säätiön tileistä ja hallituksen toiminnasta sekä omaisuuden hoidosta,

3) päätetään niistä toimenpiteistä, joihin suoritettu hallinnon ja tilien tarkastus antaa aihetta,

4) käsitellään muut kokouskutsussa mainitut asiat.

Syyskokouksessa

1) valitaan säätiön hallituksen puheenjohtaja ja jäsenet seuraavaksi kalenterivuodeksi,

2) vahvistetaan säätiön toimintasuunnitelma sekä talousarvio seuraavaksi kalenterivuodeksi,

3) vahvistetaan valtuuskunnan, hallituksen sekä toimikuntien puheenjohtajien ja jäsenten kokouspalkkiot ja matkakorvaukset,

4) valitaan kaksi tilintarkastajaa ja heidän henkilökohtaiset varamiehensä,

5) määrätään tilintarkastajille maksettavien palkkioiden suuruus sekä

6) käsitellään muut kokouskutsussa mainitut asiat.

10 §.

Säätiön hallitukseen, joka valitaan kalenterivuodeksi kerrallaan, kuuluu puheenjohtaja ja neljä (4) muuta jäsentä.

Hallitus valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan.

Hallitus on päätösvaltainen puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtajan sekä vähintään kahden (2) muun jäsenen läsnä ollessa.

Säätiön vakinaisessa palveluksessa oleva henkilö ei voi olla hallituksen jäsen.

Hallitus voi nimetä asioita valmistelemaan toimikuntia.

11 §.

Säätiön asioita hoitaa ja säätiötä edustaa sen hallitus, mikäli näissä säännöissä ei ole toisin määrätty. Hallitus alkoon ilman valtuuskunnan lupaa myykö tai kiinnityttäkö säätiön kiinteää omaisuutta.

Hallituksen tehtäviin kuuluu

1) laatia säätiön toimihenkilöiden johtosääntö ja esittää se valtuuskunnan vahvistettavaksi,

2) ottaa toimeen ja vapauttaa siitä säätiön toimihenkilöt sekä määrätä toimihenkilöiden palkkauksesta valtuuskunnan vahvistaman talousarvion puitteissa,

3) valvoa ja vastata siitä, että säätiön toimihenkilöt suorittavat tehtävänsä ja että säätiön omaisuutta hoidetaan huolellisesti,

4) laatia ja jättää hyvissä ajoin valtuuskunnalle ehdotus seuraavan vuoden talousarvioksi,

5) laatia säätiön toimintakertomus, antaa tilit tilintarkastajille sekä esittää tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus valtuuskunnan vuosikokoukselle sekä

6) päättää muista sellaisista asioista, joiden ratkaisua ei näiden sääntöjen mukaan ole jätettävä valtuuskunnalle.

12 §.

Toiminnanjohtaja hoitaa säätiön juoksevat asiat hallituksen ohjeiden ja valvonnan mukaan.

Toiminnanjohtajalla on oikeus olla läsnä hallituksen kokouksissa ja ottaa osaa keskusteluun, mutta ei päätöksen tekoon.

13 §.

Säätiön valtuuskunnan ja hallituksen kokouksissa käsiteltävät asiat ratkaistaan yksinkertaisella ääntenenemmistöllä, ellei näistä säännöistä muuta johdu. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni, vaaleissa kuitenkin arpa.

Valtuuskunnan ja hallituksen kokouksissa on pidettävä pöytäkirjaa, jonka allekirjoittaa puheenjohtaja, varmentaa sihteeri sekä tarkistaa kaksi (2) tätä varten kullakin kerralla saapuvilla olevista jäsenistä valittua pöytäkirjan tarkistajaa.

Säätiön valtuuskunnan, hallituksen sekä toimikuntien puheenjohtajille ja jäsenille voidaan maksaa enintään sama kokouspalkkio, mikä maksetaan valtion komitean puheenjohtajalle ja jäsenille.

14 §.

Säätiön nimen kirjoittavat hallituksen puheenjohtaja ja toiminnanjohtaja yhdessä tai kumpikin erikseen yhdessä hallituksen siihen valtuuttaman kolmannen henkilön kanssa.

15 §.

Säätiön tilit päätetään kalenterivuositain ja ne on ennen helmikuun loppua jätettävä tilintarkastajille, joiden on annettava niistä lausuntonsa maaliskuun loppuun mennessä.

16 §.

Jäljennöksen vuosikertomuksesta, tilinpäätöksestä, tilintarkastajain lausunnosta ja valtuuskunnan niiden johdosta tekemästä päätöksestä on ennen kesäkuun 30 päivää toimitettava oikeusministeriölle sekä valtuuskunnassa edustetuille yhteisöille.

17 §.

Säätiön lakkauttamista ja sääntöjen muuttamista koskeva päätös on tullaan voimaan tehtävä valtuuskunnan kokouksessa vähintään kahdenkolmasosan (2/3) ääntenenemmistöllä. Päätös on alistettava oikeusministeriön hyväksyttäväksi.

18 §.

Jos säätiö lopettaa toimintansa, on sen omaisuus, mikäli lahjakirjassa ei ole toisin määrätty, käytettävä valtuuskunnan päätöksen mukaan sellaiseen tarkoitukseen, mikä lähinnä vastaa säätiön tarkoituksien toteuttamista.

TEOLLISUUSLAITOSTEN LAUTAKUNTA

19. 11. 1968.

N:o 182.

Kaupunginhallitukselle

Asia: Lausunnon antaminen Helsingin teknillisen museon toimikunnan 9. 10. 1968 päivätystä mietinnöstä.

Teollisuuslaitosten lautakunta palauttaa läheteasiakirjat ja esittää mietinnön johdosta lausuntonaan seuraavaa:

Teollisuuslaitosten lautakunta puoltaa Helsingin teknillisen museon toimikunnan esittämää museosuunnitelmaa. Lautakunta pitää suotavana, että kaupungille varataan osa perustettavan museon tiloista. Teollisuuslaitoksilla on tällä hetkellä varastoituina vanhoja esineitä ja laitteita, osittain puutteellisissakin tiloissa, joissa ei ole varmuutta niiden säilymisestä. Museon perustamisen jälkeen voisivat laitokset luovuttaa kyseisen materiaalin sinne ja keskittää tämän toimintansa sopiviin kohtiin tekniikan museon tiloihin.

Rakennusten ja alueitten luovutus voidaan suorittaa toimikunnan mietinnössään esittämällä tavalla ottamalla huomioon seuraavat vähäiset täsmennykset:

- Vesilaitokselle jää oikeus vesi- ja viemärijohtojen pitämiseen, korjaamiseen ja uusien rakentamiseen kaikilla luovuttamillaan alueilla, eikä ainoastaan alueella I, kuten mietinnössä sivulla 9 on todettu. Samoin pidetään kaupungille oikeus liikkumiseen luovutettavilla alueilla tarpeen vaatimassa laajuudessa.
- Mietinnön sivulla 9 mainituista, alueelle III merkityistä varastorakennuksista H, J ja L on kaksi J ja L, huonokuntoisuutensa vuoksi asianomaisella kaupunginhallituksen päätöksellä aikanaan purettu, joten vain varastorakennus H voidaan luovuttaa vuoden 1973 alussa.

Mietinnön sivulla 10 todetaan, että vesilaitos tulee aikanaan tekemään esitykset luovutettavien alueiden ja rakennusten hallinnon siirtämisestä kiinteistölautakunnalle vuokrattavaksi museosäätiön tarkoituksiin. Edellä olevaan viitaten teollisuuslaitosten lautakunta esittää, että päätös museosäätiölle vuokrattavien alueiden ja rakennusten hallinnon siirtämisestä kiinteistölautakunnalle tehtäisiin jo tässä yhteydessä sekä että vesilaitos ja kiinteistövirasto oikeutettaisiin keskenään sopimaan siirron ajankohdasta.

Lautakunta toteaa lisäksi, että luovutettavat rakennukset sekä niissä olevat laitteet ovat loppuunpoistetut vesilaitoksen kantaomaisuuden kirjanpidossa sekä että maa-alueet eivät ole vesilaitoksen kantaomaisuudessa, vaan laitokselle vuokrattuina.

Teollisuuslaitosten lautakunnan puolesta:

Jussi Lappi-Seppälä

Rauno Kervinen

KAUPUNGINMUSEO

11. 12. 1968.

N:o 324.

Kaupunginhallitukselle

Asia: Helsingin teknillisen museon toimikunnan mietintö. Museolautakunnan lausunto.

Palauttaen asiakirjan museolautakunta ilmoittaa käsitelleensä asiaa kokouksissaan 29. 10. 1968, 151 § ja 10. 12. 1968, 161 §:n kohdalla ja päättäneensä esittää asiasta lausuntonaan seuraavaa:

Museolautakunta asettuu puoltamaan mietinnössä esitettyä suunnitelmaa, joka tarkoittaa teknillisen museon perustamista Helsinkiin. Museolautakunta haluaa kuitenkin kiinnittää kaupunginhallituksen huomiota siihen, että museon käyttöön ehdotettu alue on Helsingin rakennushistorian kannalta erittäin arvokas. Kuninkaankartanonsaarella sijainneesta Kustaa Vaasan aikaisesta kuninkaankartanosta oli 1910-luvulla vielä jäljellä perusmuureja, kuten valokuvat vuodelta 1913 osoittavat. Mikäli näitä muurien jäännöksiä vielä on rakennusten alla säilyneenä, niiden tutkiminen, kunnostaminen ja säilyttäminen Helsingin vanhimpina rakennusmuistoina olisi välttämättä tehtävä ennen rakennustöiden aloittamista Kuninkaankartanonsaarella. Vantaan rantatontit saaren kohdalla ovat nekin tutkimatonta aluetta.

Mietinnössä on hahmoteltu teknillisen museon osastot, joista osasto 3 ja 12 olisivat Helsingin kaupungin omistaman esineistön muodostamat. Näitä koskevat kaupunginhallituksen päätökset 6. 10. 1955, 2609 § ja 23. 2. 1967, 596 § olisi näin ollen kumottava ja kaupunginmuseo vapautettava luettelointi- ym. museotehtävistä näiden osastojen piiriin kuuluvan esineistön osalta. Palomuseon esineistön on kaupunginmuseo luetteloinut v. 1967 ja 1968 omiin kokoelmiinsa kuuluvaksi ja luovuttanut palolaitokselle kortiston kaksoiskappaleet.

Teknillisen museon käyttökustannuksia erittelevässä osassa on lueteltu museon tarvitsema henkilökunta. Museolautakunta katsoo, että museossa tarvitaan alusta alkaen myös pätevä konservattori apulaisineen ja että näiden palkkamenot olisi otettava kustannusarviossa huomioon.

Tilankäyttösuunnitelmaa tarkistettaessa olisi varattava riittävästi pysyvää tilaa varastoja ja erikoisnäyttelyjä sekä laboratoriota varten.

Museolautakunnan puolesta

Eino E. Suolahti

Helmi Helminen-Nordberg

KIINTEISTÖLAUTAKUNTA

11. 12. 1968.

N:o 1198.

Kaupunginhallitukselle

Asia: Helsingin teknillisen museon toimikunnan mietintö.

Palauttaen lähetteen asiakirjoineen kiinteistölautakunta ilmoittaa lausuntonaan puoltavansa toimikunnan mietinnössä tarkoitettujen rakennusten ja alueiden luovuttamista perustettavalle säätiölle.

Kiinteistölautakunnan puolesta:

Erkki Heikkonen

L. Kotiniemi

KAUPUNKISUUNNITTELULAUTAKUNTA

5. 3. 1969.

N:o 213.

Kaupunginhallitukselle

Asia: Lausunto Helsingin teknillisen museon toimikunnan mietinnöstä.

Palauttaen viitekohdassa mainitun lähetteen asiakirjoineen kaupunkisuunnittelulautakunta lausuntonaan esittää seuraavaa:

Kaupunkisuunnittelulautakunta puoltaa periaatteessa Helsingin teknillisen museon sijoittamista Kuninkaankartanon saarelle toimikunnan ehdottamalla tavalla. Paikoitusalueen sijoittamista Koskenlantien pohjoispuolella olevaan puistikkoon, johon pääsy tapahtuisi Koskelantien alitse suunniteltua tunnelia hyväksi käyttäen, tutkitaan edelleen lautakunnan toimesta.

Kaupunkisuunnittelulautakunnan puolesta:

Jorma Korvenheimo

Heikki Aho